

משרד החינוך
מינהל חברה ונוער

כס"ד

על סדר היום
110

32

חשון התשע"ב
בנובמבר 2011

חמ"ד

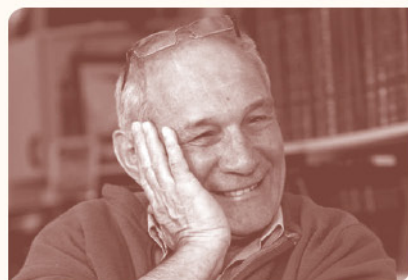
ימים אותו קדאת

תפילת שחרית של שבת

"כעמוד האש ההולך לפני המחנה" חנן פורת | יום השלושים למותו, ו' בחשון תשע"ב

משרד החינוך | מינהל חברה ונוער | יחידת חמ"ד | מינהל החינוך הדתי

אמנה, אמנה, אמנה, אמנה, אמנה

"כעמוד האש ההולך לפני המחנה" - כך כינו רבים את חנן פורת בהספידים אותו, "לפני המחנה הדתי לאומי ולפני המחנה הלאומי כולו במשך כמעט חמישה עשורים". עם הסתלקותו מאיתנו בטרם עת והוא רק בן שישים ושבע, ציבור שלם מרכין ראשו בכאב עצום.

כתרים רבים נקשרו לחנן פורת:

איש של אמונה, איש של תורה, איש ישר ואוהב הארץ, איש החזון והמעש, איש משפחה, מנהיג ומחנך, סופר ומשורר, חולם ולוחם, אמיץ ונחוש, חכם ועניו, ענק בתורה, רב חסד ורב פעלים, אוהב העם, התורה והארץ ומאהיבם רבים.

חנן פורת אבי ההתיישבות בישראל, מייסד תנועת 'אמנה' ונושא נס ההתיישבות מאז מלחמת ששת הימים, ממייסדי יישובי הר חברון, יישובי גוש קטיף, יישובי חבל בנימין ויישובי ארץ שומרון, חבר כנסת, מייסד ישיבת בית אורות, מייסד ארגון "אורות חסד", ממעצבי דרכה ומפעיליה הבולטים של תנועת "גשר" לקירוב לבבות בין כל חלקי האומה. חנן פורת נמנה עם יוצריו וכותביו של עלון פרשת השבוע "מעט מן האור", והיה העורך הראשי שלו. וכמו כן זכה בפרס "מוסקוביץ לצינונות - עוז ציון" לשנת תשע"א.

גדלותו בתורה, אמונתו בצדקת דרכו, חיבתו לארץ והתמסרותו העצומה לבניינה - כל אלו לצד תכונות אישיות של יושר, ענווה וכריזמה הפכו את הרב חנן פורת למנהיג של דור. יש אומרים שהוא כרבי עקיבא בן הדור הזה או כדוד המלך בן זמננו.

חברים מספרים, כי זלמן שז"ר נשיאה השלישי של מדינת ישראל והסופר ש"י עגנון שפגשוהו לראשונה לאחר מלחמת ששת הימים בישיבת מרכז הרב, השתאו נוכח עוצמתו, אופן דיבורו, מנהיגותו ויפי תוארו, ושאלו את הרב צבי יהודה, ראש ישיבת מרכז הרב, "בן מי זה העולם?", כקושיית שאלו על דוד עת פגש בו לראשונה.

בגיליון זה ננסה להאיר בפשטות את דמותו המורכבת והרבגונית של חנן פורת, אשר קורותיו שזורים בקורותיה של מדינת ישראל.

אנו תקווה כי פעילות זו תפיץ "מעט מן האור" - מאורה הגדול של דמותו, וכי נרו של חנן פורת ימשיך להאיר לציבור את דרכו - דרך אהבת התורה, העם והארץ - דרכה של הצינונות הדתית.

בברכה

הרב ד"ר אברהם ליפשיץ
ראש מינהל החמ"ד

יוסי לוי
מנהל מינהל חברה ונוער

מעט מאורו

מטרות

1. לעורר את עניין המשתתפים ולהציג בפניהם את רבגוניות דמותו של חנן פורת – המנהיג, המחנך, הרב, המתיישב, הלוחם ואיש החזון, שקורותיו ופעליו שזורים בקורות מדינת ישראל ובתולדות הציונות הדתית.
2. לעורר בקרב המשתתפים הערכה והוקרה לתכונותיו ולמעשיו המיוחדים של חנן פורת ולתרומתו למדינת ישראל.
3. לבקש מן המשתתפים לבחור תכונות, ערכים ודרכי התנהגות העולים מדמותו של חנן פורת, ולהציע דרכים שבהן הם יוכלו לאמצם וליישמם באורחות חייהם.

עזרים

- נספח מס' 1: כרטיס משימה "יחיד ואומה – חנן פורת ומדינת ישראל".
 נספח מס' 2 א-יב: פסיפס חיים – כרטיסי מידע (רצוי להגדיל).
 דפים חלקים וכלי כתיבה, כמספר המשתתפים.

מהלך הפעילות

שלב הכנה

המנחה יתלה על קירות החדר את כרטיסי המידע "פסיפס חיים" (נספח מס' 2 א-יב; עמ' 7-4).
 רצוי להגדיל את הכרטיסים, וכן לתלות מספר תמונות של חנן פורת מתקופות שונות בחייו.
 (התמונות יפורסמו בנפרד בקובץ וירטואלי).

שלב א | במליאה (בחירה)

המנחה יקרין בפני המשתתפים את אחד מן הסרטים המופיעים בקישורים שלהלן כדי לעורר אצלם סקרנות ראשונית.

1. ראיון עם חנן פורת חודשים ספורים לפני מותו:
http://www.youtube.com/user/elishnoyman?feature=mhee#p/a/u/0/ZuB4PIV9t_8
2. חנן פורת בבית אורות בטקס חנוכת שכונה חדשה בירושלים:
<http://www.inn.co.il/News/News.aspx/214883>
3. חנן פורת מספיד את הרב עמיטל:
<http://www.youtube.com/watch?v=g4aRV43MAsg>

שאלות פתיחה:

1. איזו מחשבה או הרגשה עולות בכם לאחר הצפייה בסרט?
2. לו ניתנה בידכם ההזדמנות, מה הייתם אומרים לחנן פורת לאחר שצפיתם בסרט?

שלב ב – אישי/זוגי/קבוצתי

- המנחה יחלק למשתתפים (אישי/זוגי/קבוצתי) כרטיס משימה "יחיד ואומה – חנן פורת ומדינת ישראל" (נספח מס' 1; עמ' 8) ויבקש למלא את המשימה.

שלב ג | מליאה

- המנחה ישמע הצעות אחדות של התלמידים מה ראוי לומר לזכרו של חנן פורת ביום השלושים למותו.
- המנחה יקרא באוזני המשתתפים את הקטע הבא שנכתב מיד לאחר הלווייתו של חנן פורת:

"הבוקר לאחר שחרית וסליחות באוהל האבלים שמעתי מחברות וחברים ש...
 'אנחנו מוכרחים לעשות משהו, משהו טוב וגדול,
 שיהווה לנו זכות לקיומנו.
 הזכות הזו, שהיה חנן, נעקרה ואינה!"

(אליעז כהן, חבר הישוב כפר עציון וחבר קהוב של הרב חנן פורת ז"ל מקור ראשון, ט' תשרי תשע"ב, עמ' 11)

שאלות לדיון:

1. מה לדעתכם כוונתם של הדברים?
2. מה דעתכם על הצעה זו כדרך להנצחת דמותו של חנן פורת?
3. העלו רעיונות, בהם הנכם יכולים להיטיב ולהוסיף אור בבית, בכיתה, בקבוצה, בבית הספר ובקהילה.
4. "הרב חנן פורת היה מנהיג בעל שיעור קומה 'כעמוד אש ההולך לפני המחנה', פורץ דרך ביישוב ארץ ישראל, בלימוד תורה ובפעולו למען החברה בישראל".
 מהלך חייו מצביע על כך שהיה מנהיג. נסחו הגדרה למנהיג על פי דרכו המוערכת של חנן פורת והביאו דוגמאות ממעשיו.
5. מה מבין התכונות או המעשים האלו ביכולתנו לאמץ וליישם בחיינו ובדרכנו הציונית-דתית?
6. לקראת ו' במרחשון תשע"ב, יום השלושים למותו של הרב חנן פורת, נסחו משפט לזכרו המבוסס על אירוע, סיפור, מאורע היסטורי, פריט מידע וכיו"ב, שריגש אתכם באופן מיוחד במהלך פעילות זו.
- ניתן לאסוף את המשפטים ולהפוך אותם לעלון קבוצתי. כמו כן, ניתן להשתמש במשפטי זיכרון אלו לצורך טקסי זיכרון.

פסיפס חיים - כרטיסי מידע

א

בית בכפר עציון

חנן פורת נולד בכפר פינס בשנת 1943 כחנן שפיצור. אביו שירת ב"הגנה" תחת שם הקוד "פורת" ומשפחתו אימצה שם זה. בהיותו בן חצי שנה עברו הוריו אל קיבוץ כפר עציון שמדרום לירושלים. כפר עציון הוא הראשון מבין ארבעת הקיבוצים שהוקמו כגוש החיישנות מדרום לירושלים על-מנת להגן עליה מפלישה מכיוון דרום.

ב

פינוי כפר עציון - אידוע מכון למדינת ישראל הצעירה ולילד חנן פורת

בכ"ט בנובמבר 1947, מיד לאחר אישור תוכנית החלוקה באו"ם, פרצה מלחמה וגוש היישובים שמדרום לירושלים, ובכללם כפר עציון, נותק מירושלים. כשהתגברו הקרבות הוחלט לפנות את הנשים והילדים מהכפר, והילד חנן, שהיה בן ארבע וחצי, בין המפונים. ביום חמישי, ד' באייר תש"ח, יום אחד בלבד לפני הכרזת המדינה, נפלו כפר עציון ומגיניו. המגינים, חברים ולוחמי פלמ"ח, נהרגו תוך כדי קרב וחלקם נורו למוות לאחר שנכנעו לכוחות סדירים של צבא ירדן וערביי האזור. אביו של חנן ניצל מגורל חבריו, שנשארו להגן על המקום, בשל תפקידו כמלווה שיירות. חנן פורת מספר: "היינו ספונים בתוך מנזר רטיסבון בירושלים, והלב פועם בחדרה לשמועות ולבשורות המרות המגיעות מכפר עציון. וכך שמענו, אנחנו כילדים קטנים והנשים שפגנו, את הקולות האחרונים הבוקעים מתוך מכשיר הקשר, וגם לאחר מכן את הפצפוצים של המכשיר, וידענו: דבר מה נורא קרה. אפשר שכבר אז, כילדים קטנים גמלה בלבנו ההחלטה, שהעלבון הזה לא יימחה עד שנשוב הביתה".

ג

מהכותל המערבי חזרה הביתה

מלחמת ששת הימים (בשנת 1967) תפסה את חנן פורת ספון באוהלה של תורה בישיבת "מרכז הרב בירושלים". פורת, חייל בצנחנים, לחם בקרבות בירושלים והשתתף בשחרור הכותל המערבי. המחשבה על הקמתו של כפר עציון מחדש החלה להעסיק את פורת עוד בעיצומם של הקרבות, עוד כשרם ידע בוודאות אם גוש עציון ישוחרר. בכ' באול תשכ"ז (ארבעה חודשים לאחר המלחמה) הגיעו כמה מכני כפר עציון ללשכתו של ראש הממשלה דאז לוי אשכול: "נו קינדארלך", אמר להם לוי אשכול כעברית היידישאית שלו "מה אתם רוצים?" "אנחנו רוצים לחזור הביתה לכפר עציון", השיב לו חנן פורת. אשכול השיב: "נו קינדארלך, רוצים להתפלל שם בראש השנה, תתפללו". זה היה האישור להקמת כפר עציון, ראשון היישובים ביר"ש.

(מתוך: בשבע, 'זשבו בנים לבלום', ח' בתשרי תשנ"ב, עמ' 34)

ד

מלחמת יום הכיפורים

"במלחמת יום הכיפורים פרפרתי בין חיים למוות. נפל עלי פגז ולרגע היה נדמה לי שלא אשוב ואחיה. אני זוכר כמו היום את הימים האלה, אבל בדיותי בבית החולים "תל השומר", לאחר הניתוחים, לאחר השעות שבהן פרפרתי אמרתי להקים את גוש אמונים".

חנן פורת, מתוך: "האור לא התעמעם", ריאיון מיוחד בערוץ 1

ה

גוש אמונים

תנועה חברתית - לאומית שקמה לאחר מלחמת יום הכיפורים בשנת 1974 חדגלה בהחלת הריבונות הישראלית על השטחים - רמת-הגולן, יהודה ושומרון ורצועת-עזה - באמצעות נוכחות אזרחית יהודית מסיבית. לקידום מטרה זו עסקה התנועה לא רק בפעולות התיישבות אלא גם בחינוך, בפרויקטים חברתיים, בהסברה ובקידום העלייה. תנועת גוש אמונים קראה לדו-קיום עם האוכלוסייה הערבית בשטחים ושללה בתוקף את עקרון הטרנספר שמאיר כהנא הטיפ לו. מנהיגה של תנועת גוש אמונים היה הרב צבי יהודה קוק, ראש ישיבת מרכז הרב, אשר עודד את תלמידיו, ובראשם חנן פורת, "לסגור את הגמרות", ולפעול לחיזוק מפעל ההתיישבות ולהקמת התנחלויות בכל חלקי ארץ ישראל השלמה", ובפרט בשטחים שנכבשו במלחמת ששת הימים - ביהודה ושומרון, רצועת עזה, רמת הגולן וחצי האי סיני.

ו

חבר כנסת מלא תום ואמונה

בשנת 1981 נבחר חנן כהן לכהן כחבר כנסת מטעם תנועת התחייה. גאולה כהן, חברת הכנסת לשעבר ושותפתו לדרך בתנועת "גוש אמונים", סיפרה על התקופה המשותפת שלהם בכנסת: "עברתי איתו תקופה בכנסת, אבל זה לא היה ממש המקום שלו. הוא היה מלא תום ומלא אמונה, עם אמונה אפשר להיות בכנסת אבל עם תום זה קצת קשה. הוא היה הולך לשרים, דופק על השולחן ומבקש דברים למען ההתיישבות. הוא היה בא אלי ואומר שהשר הבטיח, אמרתי לו אז הבטיח, הוא תמיד היה מלא תום ואמונה, ומול כזו עוצמה לא יכולת לחייך אפילו חיוך של ספק ספיקא".

יא פרס מוסקוביץ' לציונות

יא

פרס זה ניתן למגשימי הציונות בחברה הישראלית, הפועלים לטובת צורכי הכלל, כדי להבטיח את חוסנו של הבית הלאומי היהודי. מדובר בגברים ונשים ישראלים הפועלים מתוך אחריות אישית, חזון ותחושת שליחות לאומית, כל אחד בתחומו, לעתים תוך הקרבת רווחתם האישית וסיכון ביטחונם.
בשנת 2011 החליטה ועדת הפרס להעניקו לרב חנן פורת.
חנן פורת היווה השראה לצעירים ולמבוגרים כאחד לאורך כל חייו: כצנחן במלחמת ששת הימים, כאחד ממנהיגי ההתיישבות ביהודה ושומרון, כדמות פוליטית ופעיל למען הזולת. מהקמת הקהילות הראשונות בגוש עציון לסבסטיה יחד עם ראש הממשלה מנחם בגין ולפעילויות למען ארץ ישראל השלמה. פורת הפך מודל לחיקוי כדמות אשר נוהגת בהתאם להשקפותיה האידיאלוגיות. הוא כיהן כחבר כנסת במשך שנים רבות כחלק ממפלגת "התחיה", כחבר מפד"ל וכאחד ממקימי האיחוד הלאומי. לאחר כהונתו בכנסת, פורת היה אחד ממובילי ארגון צדקה בשם "אורות" והמשיך ללמד תורה לציבור.

יב אבא אהב שלנו

יב

"אבא אהב שלי. אנחנו נפרדים ממך היום וכל כך קשה לי להיפרד ולהביע את האהבה שלי... אני רק יודעת להגיד ג'ודה... ג'ודה זו כל נשימה ונשימה שצביון אנשום איך זכרתיך. כשבהלון מצא המיטה הנקי של כפר צביון עם הרוח וכל הירוק הזה של הסגול.
אני רוצה להקריא אליהם שכבר אני אבא לפני שבע וחצי שנים איזו הולדת השישי. אנחנו מאשימים שצביון להגיד אף את הדברים שזכרתי בייך. אבא. ושגידע שר כמה אנחנו גאים להיות לביך.
אנחנו לא יודעים כמה אנשים מכירים את הדינמיקה המשפחתית המשפחה שלנו. אבא רוב השנים אהב הייט עסוק ונורא, מכוון את המצב בממשלת ברעיונות, רץ ממקום למקום, נותן הרצאה בכל הארץ. ג'ודה ארץ ישראל כל כולה על כגפיק - המסוננת אמנם, אך בכל זמא...
אנחנו מצביון דאגנו לאורך הדרך לא אפרגן אך כל כך. אכזרתיך את הדין עם פטפוטי הפוליטיקה, או להשכיח אמוציקה, אנקת את הטלפון כשביקש את הרב, כי אין בבית שלנו שום רב, או סגמ להגיד שאהב לא נמצא בבית...
גבין אבא. פשוט רציון אותך יתרי עצמנו. רציון אבא יתרי בבית, ולוק מהשנים היית יתרי - כמו שכינונו אותך 'אבא של שבת'. אבא, אפעמים עזבית שנים ואין הרבה רגעים עצמו להגיד את מה שבאמת מרגישים וכמה אהבים. אז רציון להגיד את היום, שבאמת היית אבא של שבת, לא כזא של היית הרבה בבית, אלא בעיקר מפני שאהב כולך שבת ואנחנו כל כך בני מצא שאהב אבא שלנו.
אולי אף פעם לא הייתה לנו הצדמנות אומר את כמה הנאה לנו מעצמך: לא אדבר סרה באף אדם. אפילו אם פגע בנו עמוקות, אבא כל אדם שברא בצלם, להשגך ולהאמין אמצוא את הטוב שבנו ברייה, אפס כזא את סוד הדברים הפשוטים ולראות מנוכס את העומק, אראת את היופי בכל דבר - בשמים של גוף, בשירת שכולס ערפ. להגיש מהנשון ולראות בו אהבה ונשימה ושיי את השיי הפשוט של האדם, ואה הכוא. הכוא עצמת מנוך שמחה והתלהבות ואמונה כמו כראשונה. כל זה ממך אבא...
אנחנו גאים כל כך להיות לביך.
באהבה אין קץ, לביך ונכדיך."

(מתוך: דברי הפרידה של אפרת ערמון מאביה חנן פורת)

ח מעט מן האור

ח

בשנת 2000 החל חנן פורת במיזם של עלון פרשת שבוע "מעט מן האור", אשר שילב בין שירה ישראלית עכשווית לרעיונות תורניים.
"הוא היה פריק של שירה. אין מנהיג ציבור כזה שקשור בטבורו לעולם הזה ושירה מוליכה ומובילה אותו. לא היה שיעור תורה שהוא לא שילב בו משהו מעולם השירה והזמר העברי... הייתי שואל אותו 'למה פוליטיקה? שב תכתוב', והוא היה צוחק ואומר שלכתוב זה לוקסוס. יש כל כך הרבה דברים חשובים אחרים לעשות. היו כל כך הרבה עולמות ששימשו בערבוביה: מנהיגות, תורה ושירה, איש רוח בלתי רגיל".
בדין ייבסל תעשיו יגלה ענה לכתב (מ"א)
מעט מן האור
מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך

(אליש חנן, מעובד מתוך: "שירת החיים של חנן פורת", מוצ"ש, ט' בתשרי תשע"ב)

ז עמותת "אורות חסד"

ז

הרב חנן פורת, עמד בראש עמותת 'אורות חסד', המספקת מוצרי מזון, חשמל ובגדים לאנשים מעוטי יכולת.
הרב פורת הדגיש בהקשר זה את דבריו של הרמב"ם בסוגיית שמחת החג: "אני אומר לציבור בכללותו ולא רק לציבור הקרוב אלינו - הרמב"ם מדגיש, כשהוא מדבר על שמחת החג, שאנחנו יכולים לחשוב שהסיוע לנוקקים הוא מעין מס שהתורה דורשת מאיתנו לשלם לעניים ולנוקקים, אבל האמת היא שכדי להשלים את השמחה שתהיה שלמה אין אפשרות להגיע לכך ללא דאגה למרי הנפש. ומי שנעל דלתותיו ואוכל ושמח הרי זו שמחת כרסו ולא שמחת מצווה ואוי לה לאותה שמחה". כלומר, מסביר הרב פורת: "מי שרצה לשמח בחג לא יוכל לשמח בלי לשותף עימו שמחת עניים!"

ט פינוי יישובי גוש קטיף - ההתנתקות

ט

בקיץ תשס"ה (2005) פינתה ממשלת ישראל באופן חד צדדי את יישובי גוש קטיף ואת מחנות צה"ל מרצועת עזה וכן ארבע התנחלויות מבודדות בצפון השומרון. משמעות התוכנית ברצועת עזה הייתה נסיגה מוחלטת של כוחות צה"ל. בחבל עזה התגוררו ערב ההתנתקות כ-8,600 יהודים ב-21 יישובים.
חנן פורת, בריאיון מיוחד, אמר: "גוש קטיף הוא עדות לשבר גדול, ששבר את לבם של ההמונים. עד עצם היום הזה, חמש שנים אחרי חורבן גוש קטיף, זה בשבילי עדיין פצע פתוח שותת דם. אני לובש אצדעה (צמיד כתום) ביום ובלילה ומצפה שיבוא יום ונשוב הביתה..."
מתוך: "האור לא התעמעם", ריאיון מיוחד בערוץ 1

י ישיבת בית אורות

י

בשנת 2000 הקים חנן פורת את ישיבת "בית אורות" כסמך למקום קרב מלחמת ששת הימים על רכס הר הזיתים כהנצחה למפקדו, גיורא אשכנזי, שנהרג באותו הקרב.
הרב דני איזק, ראש ישיבת ההסדר "בית אורות": "הרב חנן שילב בדמותו הסתכלות מיוחדת המחברת בין כל מרכיבי החברה הישראלית, והכול מתוך נקודת המבט של התנ"ך, שאותו כל כך אהב והאהיב על אחרים על-ידי השיעורים שהעביר במשך עשרות שנים לאלפי תלמידים. יש הרבה אנשים שמדברים על אחדות וחיוברים אך הרב חנן היה איש שחי את החיבור בין קודש לחול בין עולם הרוח לעולם המעשה ובין דתיים לבין שאינם דתיים".

יחיד ואומה - חנן פורת ומדינת ישראל

1943

1947

תש"י 1950

תש"כ 1960

1967

תש"ל 1970

1973

1974

תש"מ 1980

1981

תש"נ 1990

1990

תש"ס 2000

2000

2005

תש"ע 2010

2011

הבית בכפר עציון

_____

_____

מהכותל המערבי חזרה הביתה

_____

_____

גוש אמונים

_____

_____

פינוי כפר עציון

_____

_____

ישיבת ההסדר "אורות"

_____

_____

פרס מוסקוביץ לציונות

_____

_____

מלחמת יום הכיפורים

_____

_____

מעט מן האור

_____

_____

סיעת "התחייה" חבר כנסת

_____

_____

גוש קטיף התנתקות

_____

_____

ו' בתשרי תשע"ב

_____

_____

אורות החסד

_____

_____

עיינו בכרטיסי המידע הפזורים על קירות החדר

א. מתחו קו בין השנים הצבועות בכחול לבין האירוע המתאים.

ב. רשמו מתחת לכל אירוע או התרחשות רגש או מחשבה שמתעוררים בכם בעקבות הקריאה.